

Geachte vergadering!

“Onze jaardag staat in het teken der verkiezingen. Over de samenstelling der Provinciale Staten werd reeds beslist; de Gemeenteraadsverkiezingen liggen vóór ons.”

Deze woorden zouden bijna de eerste kunnen zijn van de rede van de voorzitter op de partijdag anno 1982. Bijna, niet volstrekt, want over de samenstelling van de Provinciale Staten kan vandaag niemand zinnig spreken. Om u niet langer in het ongewisse te laten: de vergadering beluisterde de zinnen waarmee ds. G.H. Kersten vijf en vijftig jaar geleden op de 21^e april de partijrede inzette. Het was de bekende toespraak “Van zwaren strijd”. Die Statenverkiezing van 1927 bracht de SGP van acht op elf statenzetels en de groei zat erin. In 1931 werden dat er twaalf en in 1935 als voorlopig hoogtepunt dertien. Daarna schommelde het aantal tussen tien en twaalf om in 1970 ineens van elf tot zestien op te klimmen. Een nimmer geëvenaarde hoogte. Vier jaar later zakten we één zetel en de laatste keer in 1978 zelfs twee.

Ook dit jaar en deze jaardag staat in het teken van de verkiezingen. De partij moet alle zeilen bijzetten om de dalende tendens omhoog te buigen. Vooral nu de concurrentie toeneemt. Vorig jaar bij de Kamerverkiezingen viel procentuele teruggang te constateren. Mocht zich onverhoopt enig verlies voordoen dan wensen we dat lijstbindingen het zetelaantal op peil te houden. Gelukkig behielden wij vorig jaar het aantal zetles in de Tweede kamer, terwijl ook zeer op het nippertje de plaats in de Eerste Kamer bewaard bleef. In de personele bezetting kwam enige verandering. De heer Meuleman, die met ere de SGP-beginselen in de Senaat verdedigde, maakte plaats voor de eerste man uit de Tweede kamer, terwijl de fractie aldaar met ene derde man en tweede ingenieur werd aangevuld. Voor het eerst sedert bijna zestig jaar heeft de SGP in de Tweede Kamer geen predikant terwijl het er vaak zelfs twee waren. Reeds oriënteerde de heer Van der Vlies zich, reeds inaugureerde hij. Beter dan ik het vermag presenteerde onze nieuwe man zich aan partij en kiezers. Vijf en twintig jaren was ik leerling, schreef hij, veertien jaren fungeerde ik als leraar en nu wens ik in deze volgende levensfase opnieuw leerling te zijn. Leerling van meer ervaren medestanders en

bovenal van de allerhoogste Leermeester. "Gij zijt, o Heer gezegend, leer Uw knecht door 't goddelijk Woord, een helder licht bevonden, en door Uw Geest, al d'eisen van Uw recht."

Leer hem, leer hen die met hem de fractie vormen en die de fractie en haar leden bijstaan. Leer de eisen, ja, al de eisen van het goddelijk recht. Uitgenomen mr. Grauss, die voor een loopbaan bij de rechterlijke macht - tot onze spijt - de kring verliet bleven fractiemedewerkers als ook functionarissen bij Studie- en Voorlichtingscentrum dezelfde. Dezelfden ook in grote toewijding en inzet. Begrijpelijk was er enige wisseling van persoonlijke assistenten van onze Kamerleden.

Een jaar verging. Hij, Die de doornenkroon droeg, heet ons gedragen al die tijd door het Woord van Zijn kracht. Toch ook een jaar dat partij en hoofdbestuur met nadruk in de gedachten drong het vers: "Wij schenen sterk, en ach, wij vliegen heen." Elk nummer van ons partijorgaan verwittigt ons van het sterven van één of van meerderen van onze medeleden. Sommigen maakten deel uit van besturen, anderen, maar ook eerstgenoemden, vertegenwoordigden de partij in raden en staten Die uit de voorste linie noem ik en gedenken wij met name. Drie predikanten en allen maakten zij korter of langer deel uit van ons hoofdbestuur. Ds. Mieras was vijf en zestig, ds. Dorsman nog geen vier en zestig en ds. Vergunst vijf en vijftig. Zij allen in de kracht van hun leven schenen sterk, onvermoeibaar hebben zij zich voor de partij gegeven. Ds. Mieras combineerde tweemaal, en dat ongeveer zes jaren, de kansel in de kerk en de kathedraal in 's lands vergaderzaal. Ds. Dorsman werd aangewezen als kamerlid doch bedankte. Wij gedenken de inzet van hun drieën vol dankbaarheid, wij herhalen onze deelneming aan de familie en wij stellen vast dat het jaar 1981 de partij gevoelige verliezen toebrengt. Rusten zij van hun veelvuldige arbeid. In hen prijzen wij de Heere.

Reeds memoreerde ik de verkiezingen vorig jaar gehouden voor de Tweede Kamer der Staten Generaal. Althans de uitslag voor de Staatkundig Gereformeerde Partij stipte ik aan. De Partij van de Arbeid bleek volgens de verkiezingsresultaten in staat van ontbinding te verkeren. Zoniet vervroegd, dan toch wel uittreden bakboord naar de kleine socialistische partijen en stuurboord naar de democraten. De oppositie loonde allerminst. Juist het verloop naar weerskanten bemoeilijkt het bijsturen, omdat koerscorrectie naar de ene kant afvalligheid daartegen-

over prikkelt. De coalitie CDA-VVD verspeelde een parlementaire meerderheid. De mogelijkheid tot voortzetting van beleid uit hoofde van afschrikwekkend effect, "Staphorster variant" geheten, bleef onbeproefd.

Het was ons goed, wij wilden niet opdringen, aandringen of indringen, ofschoon wij omwille juist van onze beginselen gelegenheden tot meerder erkenning zorgvuldig zouden hebben overwogen. Wij reikhalzen niet naar regeringsverantwoordelijkheid; kokhalzen doen wij evenmin. Zo gereformeerd zijn wij wel staatkundig. Wij aanvaardden niet zoals het voorontwerp gelijkberechtiging dat wij met onze heilige overtuigingen binnen de kerkmuren worden geïnterneerd, alsof God onze Heere niet door een ieder wil gediend en geprezen worden. Direct geef ik volledig gewonnen dat de tijden in dit opzicht weinig gunstig er uitzien, maar wat zegt ons een wolkje ter grootte van eens manshand? Wij zouden uiteraard niets liever willen dan het voltooide huis - "om 's Heeren huis in u gebouwd zal ik het goede voor u zoeken" - maar een eerste fundamentsteen verwerpen wij niet uit verachting voor de dag van de kleine dingen.

In financieel-economische richting ontstaat wellicht noodgedrongen alvast iets meer besef, zij het dat verwerkelijking nog te veel op zich laat wachten, dat beleid nodig is als door ons overlang voorgestaan. Meer soberheid, grotere persoonlijke verantwoordelijkheid, minder verzorgingsstaat. De morele koers echter benauwt nog zeer. Die vraagt om een keerpunt. Maar de oproep tot redding van ter dood gegrepenen, die ter doding wankelen zo wij ons onthouden, treft vooral de politiek zegt de kanttekening op de Statenvertaling. Klankbodem voor dit levend geluid mag derhalve niet geheel ontbreken.

Kabinetsformaties hebben de laatste jaren steeds zorg gedragen voor verrassingen. Via het pad van de inbreker werd de weg gebaad voor het kabinet Den Uyl-Van Agt in 1973. Na de eclatante overwinning van de PvdA verrees in 1977 een kabinet Van Agt-Wiegel. Wie had dat gedacht? Na een verkiezingscampagne met daarmee zeer tegenstrijdige tendensen en na ene verdovende socialistische nederlaag kwam er niettemin nog al krampachtig een kabinet Van Agt-Den Uyl: het kabinet van 1973 onderste boven. Men geloofde het zelf niet. Het leek voor de bemanning een angstige droom. Ternauwernood bijeen lag het kabinet

weer uiteen. Nog voordat het ministerie zich had voorgesteld aan de Staten-Generaal. Een tweetal economen riepen de regeerders in hun gareel. Het regeerakkoord als band van menigheden werd aangehaald. Aan deze overeenkomst klampen bewindslieden zich vast. Als dit zelf maar bestand kan blijken tegen de sterk en snel veranderende omstandigheden! Naar ons inzicht is het te zeer gebouwd op momentopnamen.

Wij voor ons achten een regeerakkoord nodig, dat geënt is op 's Heeren Wet en Woord. Dat is het rechtvaardigst regeerakkoord. Het goddelijk Woord, reeds eerder in deze rede genoemd, dat een helder licht bevonden is en dat al de eisen van Gods recht ons leert. De Wet die haar voortreffelijkheid bewijst boven alle mensinzettingen en het Woord dat menselijk goeddenken eindeloos achter zich laat. Het is een helder licht bevonden ook in die zin dat de uitkomst van talloze ontwikkelingen de waarheid van het Woord bevestigt. Het is een richtsnoer voor de daden Gods, hoeveel te meer zullen wij ons voor onze gedragingen daarop moeten richten. Voorwaar ene rechtvaardig regeerakkoord. En een politieke leidraad.

Het Evangelie leest voor Woord in het Grieks Logos. In het begin was het Woord. Het Woord waardoor alles gemaakt is en in stand wordt gehouden. Logos dus. Deze Logos maakt dat wij kritisch, ja afwijzend staan tegenover allerhande ideologie. Men heeft een eigen woord, een eigen rede, waarmee mensen zich verheffen en boze raadslagen bedenken tegen het heilige woord, zoals de Catechismus hier terzake naar voren brengt. Logos laat ook de vertaling 'spraak' toe. Welnu, ten aanzien van het gedrang van talloze ideologieën die om de heerschappij strijden, gaat het om een complete verwarring en voorzover gepropageerd wordt, om een spraakverwarring. Op dit station van ons betoog gearriveerd mogen wij ons wellicht laten gezeggen door de Bijbel. Dit moet kort zijn.

De oproepen zijn niet van de lucht "Kom aan, laat ons tichelen strijken en wel doorbranden" Zij zeiden "Kom aan, laat ons voor ons een stad bouwen en een toren, welks opperste in de hemel zij; en laat ons ene naam voor ons maken." Driemaal de aansporing "Laat ons". Het is een eigenmachtige - ideologische - tegenstelling of antithese tegen het god-

delijke "Laat Ons mensen maken" in de mond van de Schepper. Duidelijk en ondubbelzinnig blijkt dat het schepsel zich zelf plaatst en opstelt tegenover en in de plaats van de Schepper, Die te prijzen is in eeuwigheid Laat ons een toren bouwen, welks opperste in de hemel zij. Het is ideologie wezenlijk eigen om een hemel of om de hemel in uitzicht te stellen. De heilstaat, gelukzaligheid. Mensen, moderne mensen, mensen zonder God zijn zich zelf een wet, zegt Paulus de apostel Met evenveel en hetzelfde recht kunnen wij staande houden dat deze mensen zich zelf een woord, zich zelf een rede zijn. In meest letterlijke zin: ideologie.

De ideologieën produceren het goddelijk en ijdel roepen, waarvan de luchten gonzen. Hoeveel torenbouw met name in figuurlijke zin. Volkenbonden Verenigde Naties en talloze "-Ismen", die om aanhangers werven. De ene toren reikt al hoger in de hemel dan de andere. Het gaat ten diepste in de politiek om de genadige ontmaskering van al die vreemde ideologieën die de volkeren meetronen. De aanblik van schapen zonder herder is aangrijpend, benauwender het gezicht pop schapen, die weggevoerd worden door valse herders, die verleiders zijn.

"Kom aan, laat ons", twee á driemaal zegt ieder dit tegen zijn medemens in de vlakte van Sinear. "Kom aan, laat ons." Hun toren zou reiken in de hemel, maar uit die hemel voer neder de Heere, Die van Zijn kant een "Kom aan, laat Ons" daartegenover stelde "Kom aan, laat Ons nedervaren en laat Ons hun spraak aldoor verwarren." Vandaar de naam Babel door alle eeuwen typerend voor de situatie, waarin het mensdom zich bevindt. Zo zal het tot de laatste dag blijven. Tot het ogenblik van de uitroep: "Zij is gevallen het grote Babylon." De spraakverwarring, de ideologische verwarring kenmerkt iedere periode van de geschiedenis. In hevige mate de tijd waarin wij leven. Men wil elkaar niet verstaan en men kan dat ook niet. Wij merken het klaar wanneer heilloze discussies op gang komen. Wat voor de één als een heilige norm geldt, vindt de ander een barbaars blijk van schandelijke en onmenselijke achterlijkheid.

Internationaal ontwaren wij eenzelfde beeld. Erger, omdat een aantal volkeren beschikken over de meest catastrofale vernietigingsinstrumenten. Het zijn niet alleen maar economische, historische verschillen, die

de volkeren op aarde in verwarring verdeeld houden. Meest beangstigend zijn dat de radicale - de wortel - geschillen, die de volkeren uit elkaar drijven en straks tegen elkaar in het harnas jagen. De informaties klinken steeds alarmerender. Men loopt in paniek te hoop. Men doet voor de hand liggende keuzen van geringste weerstand, die kunnen berouwen als het onherstelbare en onomkeerbare intreedt. De spraakverwarring is het ergste in democratische systemen. Democratie heet de minst slechte van alle deugdelijke regeringsvormen. Het mag zo zijn, maar zij is niet altoos de sterkste, de weerbaarste. Wij leven ogenschijnlijk in een tijdsgewricht dat de duisternis invalt. Zware wolven komen te voorschijn. Ons volkslied zingt van tirannie verdrijven. Dat is een andere houding dan tirannie geweld aanlokken en aanwakkeren. Laat ons elke vorm van ideologie ontmaskeren. Ook vroom klinkende. Men neemt dat niet in dank af. Geen wonder, want het komt ongenadig aan. Maar het is genadig bedoeld. Laat het op die wijze overkomen.

*Roemt nu met nieuwe lofzangen
De nieuwe blijken van Zijn gunst.*

*Want het Woord des Heeren,
't Richtsnoer Zijner daan,*

- ook van onze daden, ook het beste regeerakkoord en politiek handvest -

*Is volmaakt rechtvaardig,
Al onz' achting waardig
Eeuwig zal 't bestaan.*